

Відповідно до статті 24 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 1058-IV(із змінами) страховий стаж — період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню та за який щомісяця сплачені страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок.

Періоди трудової діяльності та інші періоди, що враховувалися до стажу роботи для призначення пенсії до набрання чинності зазначеним вище Законом України, а саме: до 01.01.2004, зараховуються до страхового стажу в порядку та на умовах, передбачених законодавством, яке було чинним раніше, крім випадків, передбачених цим Законом України.

Під час підготовки документів для призначення пенсії, а також під час отримання пенсії виникають питання щодо підрахунку страхового стажу, наприклад: як зараховувати стаж до 1 січня 2004 року та після набрання чинності Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»?

До набрання чинності Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» 01.01.2004, яким було введено поняття «страховий стаж», використовувалося поняття «трудовий стаж».

Варто зазначити, що до страхового стажу, відповідно до норм чинного Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»,

зараховуються лише ті періоди, за які щомісяця були сплачені страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок.

При цьому до страхового стажу прирівнюється весь трудовий стаж, набутий до 1 січня 2004 року, тобто періоди трудової діяльності до 01.01.2004, як це передбачено нормами Закону України «Про пенсійне забезпечення» та законодавством СРСР.

До 1 січня 2004 року стаж роботи зараховується на підставі записів, внесених до трудової книжки працівника .

Відповідно до Порядку підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.1993 637, із змінами, основним документом, що підтверджує стаж роботи є трудова книжка працівника.

За відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній трудовий стаж встановлюється на підставі інших документів, виданих за місцем роботи, служби, навчання, а також архівними установами.

Якщо документи про трудову діяльність працівника не збереглися, підтвердження трудового стажу здійснюється органами Пенсійного фонду України на підставі показань свідків.

У разі відсутності в трудовій книжці працівника необхідних записів або у ній містяться неправильні чи неточні записи про періоди роботи, для підтвердження трудового стажу приймаються:

–дані, наявні в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов’язкового державного соціального страхування;

–довідки, виписки з наказів;

–особові рахунки та відомості на видачу заробітної плати;

–посвідчення, характеристики; письмові трудові договори та угоди з відмітками про їх виконання;

–інші документи, які містять відомості про періоди роботи.

За відсутності документів про наявний стаж роботи та неможливості їх одержання у зв'язку з воєнними діями, стихійним лихом, аваріями, катастрофами або іншими надзвичайними ситуаціями стаж роботи, який дає право на пенсію, встановлюється на підставі показань не менше двох свідків, які б знали заявника по спільній з ним роботі в одному закладі, установі, організації або в одній системі.

За відсутності документів з інших причин трудовий стаж установлюється також на підставі показань не менше двох свідків, які б знали заявника по спільній з ним роботі, але при цьому вони повинні мати документи про свою роботу за час, щодо якого вони підтверджують роботу заявника, та обов'язково необхідно надати довідку архіву про відсутність відомостей про роботу заявника.

У разі коли в трудовій книжці працівника є записи про періоди роботи до 01.01.2004 з виправленнями або недостовірні чи неточні записи про періоди роботи на підприємствах, у закладах, установах, організаціях або їх правонаступниках, розташованих на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, для стажу роботи, який дає право на пенсію, підтвердження зазначених періодів здійснюється Комісіями з питань підтвердження стажу роботи, що дає право на призначення пенсії, утворених відповідно до постанови Правління Пенсійного фонду України від 10.11.2006 № 18-1.

Для підтвердження періодів роботи у закладах, установах, організаціях, які розташовані на тимчасово окупованій території, заявник (його представник) подає

трудову книжку та зазначає у заяві дані про свідків (не менше двох), які знають заявника по спільній з ним роботі в одному закладі, установі, організації та мають документи про свою роботу за період, щодо якого вони підтверджуватимуть роботу заявника. Заявник (його представник) може додатково подавати й інші документи про стаж роботи.

Після 01.01.2004 стаж зараховується за даними персоніфікованого обліку виходячи з суми сплачених страхових внесків, яка має бути не меншою, ніж мінімальний страховий внесок.

Час навчання у закладах вищої освіти, професійних навчально-виховних закладах, закладах підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, в аспірантурі та докторантурі підтверджується дипломами, посвідченнями, свідоцтвами, а також довідками та іншими документами, що видані на підставі архівних даних і містять відомості про періоди навчання.

За відсутності в документах таких відомостей для підтвердження часу навчання приймаються довідки про тривалість навчання в закладі освіти у відповідні роки за умови, що в документах є дані про закінчення повного навчального періоду або окремих його етапів.

Військова службадо 1 січня 2004 року зараховується на підставі військових квитків, довідок військових комісаріатів, військових частин та установ Міноборони, довідок архівних та військово-лікувальних установ.

Після 01.01.2004 стаж зараховується за даними персоніфікованого обліку.

Період проживання дружини військовослужбовця (крім військовослужбовців строкової служби) з чоловіком у місцевостях, де не було можливості для її працевлаштування за спеціальністю, підтверджується довідками, виданими командирами (начальниками) військових частин, військових навчальних закладів на підставі документів, які підтверджують зазначений період.

При цьому для дружини військовослужбовця, звільненого з військової служби, період проживання до 1 січня 2004 року з чоловіком у місцевостях, де не було можливості для її працевлаштування за спеціальністю, підтверджується довідками, які видаються військовими комісаріатами

Період проживання дружини військовослужбовця (крім військовослужбовців строкової служби) після 01.01.2004 з чоловіком у місцевостях, де не було можливості для її працевлаштування за спеціальністю, зараховується до страхового стажу відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Період отримання допомоги по безробіттю до 1 січня 2004 року зараховується за записами в трудовій книжці, внесеними органом державної служби зайнятості, або на підставі довідки служби зайнятості про період отримання допомоги по безробіттю.

Після зазначеного періоду на підставі записів у трудовій книжці, довідки служби зайнятості, а починаючи з 01.01.2004 — за даними персоніфікованого обліку.

Період, протягом якого особа, яка підлягала загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню на випадок безробіття, отримувала допомогу по безробіттю (крім одноразової її виплати для організації безробітним підприємницької діяльності), допомогу по частковому безробіттю, допомогу по частковому безробіттю на період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та матеріальну допомогу у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації, зараховується до страхового стажу.

Робота за цивільно-правовими договорами до 01.01.2004 зараховується за умови виплати страхових внесків (на підставі відповідного договору та інших документів, що підтверджують період роботи та сплату страхових внесків).

Після 01.01.2004 зараховується за даними персоніфікованого обліку виходячи із суми сплачених внесків.

Тривалість тимчасової непрацездатності, яка розпочалася в період роботи, встановлюється на підставі довідок, виданих за місцем цієї роботи.

Час перебування на інвалідності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням зараховується до стажу роботи із шкідливими умовами, який дає право на призначення пенсії на пільгових умовах та у пільгових розмірах.

До страхового стажу для обчислення розміру пенсії за віком, з якого обчислюється розмір пенсії по інвалідності або у зв'язку з втратою годувальника, крім наявного страхового стажу, зараховується також на загальних підставах відповідно період з дня встановлення інвалідності до досягнення застрахованою особою віку, передбаченого частиною першою статті 26 Закону України
«Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»
, та період з дня смерті годувальника до дати, коли годувальник досяг би віку, передбаченого
частиною першою
статті 26 зазначеного Закону України.

Час догляду матері, яка не працює, за малолітніми дітьми встановлюється на підставі:

– свідоцтва про народження дитини або паспорта (у разі смерті дитини — свідоцтва про смерть);

– документів про те, що до досягнення дитиною 3-річного віку мати не працювала.

Документами, які підтверджують те, що до досягнення дитиною 3-річного віку мати не працювала, є:

– виписка з трудової книжки;

– відомості про відсутність в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців інформації про державну реєстрацію фізичної особи – підприємця, отримані в порядку взаємного обміну інформацією;

– інформація з системи персоніфікованого обліку Пенсійного фонду України.

Час догляду за особою з інвалідністю I групи, дитиною з інвалідністю віком до 16 років, а також пенсіонером, який за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, встановлюється на підставі:

– акта обстеження фактичних обставин здійснення догляду;

– документів, що засвідчують перебування на інвалідності (для осіб з інвалідністю I групи і дітей з інвалідністю) і вік (осіб похилого віку і дітей з інвалідністю).

Акт обстеження фактичних обставин здійснення догляду складається органами Пенсійного фонду України на підставі відомостей житлово-експлуатаційних або інших організацій за місцем проживання (реєстрації), сільських, селищних рад, опитування осіб, за якими здійснюється догляд, та їх сусідів, інших даних.

Документами, які підтверджують перебування на інвалідності, можуть бути виписка із акта огляду медико-соціальної експертної комісії, медичні висновки, пенсійне посвідчення, посвідчення одержувача допомоги або довідка органів праці та соціального захисту населення або Пенсійного фонду та інші документи.

Документами, які підтверджують вік, можуть бути свідоцтво про народження або паспорт чи довідка житлово-експлуатаційних або інших організацій за місцем проживання (реєстрації) та інші.

У випадках, коли в трудовій книжці працівника відсутні відомості, що визначають

право на пенсію на пільгових умовах або за вислугу років, установлені для окремих категорій працівників, для підтвердження спеціального трудового стажу приймаються уточнюючі довідки підприємств, закладів, установ, організацій або їх правонаступників.

У довідці має бути зазначено наступне:

– періоди роботи, що зараховуються до спеціального стажу;

– посада або професія;

– характер виконуваної роботи;

– розділ, підрозділ, пункт, найменування списків або їх номери, куди включається цей період роботи;

– первинні документи за час виконання роботи, на підставі яких видана зазначена довідка.

Якщо підприємства, заклади, установи, організації або їх правонаступники розміщуються на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, спеціальний трудовий стаж може підтверджуватися за даними, наявними в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.

У разі відсутності правонаступника підтвердження періодів роботи, що зараховуються до трудового стажу для призначення пенсії на пільгових умовах або за вислугу років, установленої для окремих категорій працівників, здійснюється у порядку, визначеному Пенсійним фондом України за погодженням з Міністерством соціальної політики України та Міністерством фінансів України.

Стаж роботи громадян України за її межами підтверджується документами, легалізованими відповідно до норм чинного законодавства України (крім роботи на території колишнього СРСР та держав, з якими колишнім СРСР було укладено угоди про соціальне забезпечення, до укладення відповідних двосторонніх угод).

Правила підтвердження трудового стажу

Документи, що надаються для підтвердження трудової діяльності, мають бути підписані посадовими особами та засвідчені печаткою підприємства, закладу, установи, організації (у разі її наявності).

Для підтвердження трудового стажу приймаються лише ті відомості про період роботи, які внесені до довідки на підставі документів.

У випадках, коли періоди роботи зараховуються до трудового стажу на підставі показань свідків, один з яких свідчить про роботу заявника за більший період, ніж інші, встановленим вважається період, який підтверджений двома або більше свідками.

Якщо ім’я, по батькові або прізвище, які зазначені в документі, що підтверджує трудовий стаж, не збігаються з ім’ям, по батькові або прізвищем особи за паспортом або свідоцтвом про народження, факт приналежності цього документа даній особі може бути встановлено у судовому порядку.

У разі, коли у наданому документі про стаж роботи зазначено лише роки без зазначення точних дат, датою вважається 1 липня відповідного року, а якщо не зазначено число місяця, то ним вважається 15 число відповідного місяця.

Ю. ДЄМЄНТЬЄВА

Юрисконсульт Миколаївської обласної організації

Профспілки працівників освіти і науки України.